

Obsah

PŘEDMLUVA A PODĚKOVÁNÍ	9
ÚVOD (<i>Jiří Tomeš, David Festa, Josef Novotný</i>)	11
GLOBALIZACE A USPOŘÁDÁNÍ GLOBÁLNÍHO SYSTÉMU (<i>Alemayehu Kumsa</i>) ...	24
1. Základní pojmy globalizace	24
2. Čtyři pojetí globálního systému	26
2.1 Immanuel Wallerstein: globální ekonomika	26
2.2 John Meyer: globální občanský řád	29
2.3 Roland Robertson: globální kultura	30
2.4 Niklas Luhmann: globální společnost	33
3. Historický nástin formování globálního uspořádání	35
3.1 Šest historických vln formování globálního systému	36
4. Moderní uspořádání globálního systému: tři hlavní mezinárodní instituce	38
4.1 Washingtonský konsenzus	40
4.2 Východoasijská hospodářská krize	41
Závěr	44
KOLONIALISMUS A POSTKOLONIALISMUS (<i>Hana Horáková-Novotná</i>)	46
A) <i>Kolonialismus</i>	
Úvod	46
1. Kolonialismus v kontextu imperialismu	48
2. Teorie imperialismu	49
3. Dichotomie „my a oni“: střet Evropy se „signifikantním druhým“ (significant other) ..	50
4. Kolonialismus a imperialismus – časoprostorové vymezení	51
5. Dekolonizace – příčiny a důsledky	54
5.1 Důsledky kolonizačních a dekolonizačních procesů	55
6. Od kolonialismu ke koloniálnímu diskurzu	57
6.1 Kolonialismus a literatura	57
B) <i>Postkolonialismus</i>	
1. Terminologická složitost	58
2. Různé koncepce postkolonialismu	60
3. Intelektuální předchůdce postkoloniálních studií: literatura Commonwealthu a teorie koloniálního diskurzu	63
3.1 Kritika orientalismu	68
4. Nejvýznamnější představitelé postkolonialismu	68

5. Kritika postkolonialismu	71
Závěr	73

VÁLKY PO ROZPADU BIPOLÁRNÍHO SVĚTA – TENDENCE A PŘÍČINY

<i>(Jiří Tomáš)</i>	77
Úvod	77
1. Teorie ozbrojených konfliktů a válek	81
2. Definice a metodické problémy – datasey konfliktů	88
3. Vývoj ozbrojených konfliktů po konci studené války	95
4. Typologie konfliktů podle příčin – diskuse	99
4.1 Kulturní – etnické a náboženské – faktory	102
4.2 Ekonomické faktory	104
4.3 Politické faktory	108
4.4 Geografické faktory	110
4.5 Geopolitické faktory	112
Shrnutí	113
4.6 Občanské a kořistnické války	113
Závěr	116

NOVÉ VÁLKY? PROMĚNA CHARAKTERU A GEOGRAFICKÉ DISTRIBUCE

OSZBROJENÝCH KONFLIKTŮ PO KONCI STUDENÉ VÁLKY <i>(Jiří Tomáš)</i>	125
1. Změny charakteru konfliktů po konci studené války	127
1.1 Pokles počtu mezistátních a vzrůst počtu vnitrostátních konfliktů	128
1.2 Pokles výskytu občanských válek	130
1.3 Rozmach konfliktů za identitu	130
1.4 Rozvoj forem ozbrojených konfliktů, gerilových metod boje a terorismu	132
1.5 Zvýšení podílu civilních obětí	136
1.6 Zvyšující se počet uprchlíků a vnitřně přesídlených osob	140
1.7 Rozvoj humanitárních aktivit a pomoci	141
1.8 Technologizace boje a informační válka	142
1.9 Stírání rozdílů mezi formami a způsoby vedení válek a konfliktů	143
1.10 Masová brutalizace konfliktů	144
1.11 Globalizace válek a konfliktů	145
1.12 Rozšíření obchodu s ručními zbraněmi	146
1.13 Prodlužování délky konfliktů	148
1.14 Rozmach využívání privátních žoldnéřských jednotek	148
2. Ekonomizace konfliktů a nové zdroje financování	149
2.1 Proměna financování konfliktů	153
3. Geografické aspekty a proměna geografického rozšíření válek a konfliktů	155
Závěr	171

VÝVOJ ROZVOJOVÉHO PARADIGMATU A PROBLEMATIKA

SPOLEČENSKO-EKONOMICKÝCH NEROVNOSTÍ

V KONTEXTU GLOBALIZACE <i>(Josef Novotný)</i>	180
Úvod	180
1. Rozvojová studia: stručná charakteristika a nastínění existujících přístupů	181
1.1 Politicko-ideologický kontext	183
1.2 Přístupy vycházející z konzervatismu	184

1.3	Socialisticky orientované přístupy	185
1.4	Přístupy související s liberalismem	186
1.5	Kritika tradičních přístupů	188
2.	Společensko-ekonomické nerovnosti, chudoba, kvalita života a globalizace	189
2.1	Ekonomický růst a snižování chudoby vs. distribuční spravedlnost	190
2.2	Společensko-ekonomické nerovnosti vs. ekonomická výkonnost	192
2.3	Společensko-ekonomické nerovnosti vs. rozdíly v kvalitě života a spokojenosti	194
2.4	Ekonomická globalizace a nerovnosti	196
3.	Nerovnoměrný ekonomický rozvoj světa: pokus o empirickou dokumentaci	198
3.1	Mezistátní ekonomické rozdíly	199
3.2	Celková globální společensko-ekonomická nerovnost	200

GLOBALIZACE A PŮVODNÍ, DOMORODÍ OBYVATELÉ SVĚTA (*Livia Šavelková*) 208

1.	Původní obyvatelé světa a jejich populace v různých oblastech světa	209
1.1	Amerika	211
1.2	Asie	212
1.3	Afrika	212
1.4	Evropa a ruská část Asie	213
1.5	Oceánie, Austrálie a Nový Zéland	213
2.	Stát, mezinárodní organizace a původní obyvatelé světa	214
2.1	Stát a původní obyvatelé světa	214
2.2	Mezinárodní organizace a původní obyvatelé světa	218
3.	Identita, mezinárodní právo a problematika definice původních obyvatel světa	222
3.1	Definice	222
3.2	Definice mezinárodních organizací	225
3.3	Problematika jednotlivých kritérií definic původního obyvatele	226
4.	Původní obyvatelé světa v kontextu etnicity a práva – etnická menšina nebo zájmová skupina?	228
4.1	Původní obyvatelé pohledem etnických teorií	228
4.2	Identita původních obyvatel světa v kontextu práva	229
	Závěr	232

SOCIÁLNÍ HNUTÍ: OD LOKÁLNÍCH SPORŮ K TRANSNACIONÁLNÍMU

	PROSTORU REZISTENCE (<i>David Festa</i>)	238
	Úvod	238
	Teoretické přístupy k pojetí sociálních hnutí	243
	1.1 Geografie a sociální hnutí	247
1.	Sociální hnutí a rozvoj – rezistence, strategie a transnacionalizace odporu	248
2.1	Seringueiros a devastace brazilských deštných lesů	252
2.2	Ekofeministické hnutí Zelený pás v Africe	253
2.3	Hnutí Zachraňte řeku Narmadu a stavby přehrad v Indii	254
2.4	Zapatisté jako „informační guerilla“	256
3.	Transnacionální prostor rezistence – sítě PGA, ATTAC, WSF	258
3.1	Globální lidová akce (PGA)	258
3.2	Sdružení pro zdanění finančních transakcí a pro pomoc občanům (ATTAC)	260
3.3	Světové sociální fórum (WSF)	261
3.4	Jazyk, mobilita, místo a moc v transnacionálním prostoru rezistence	264
	Závěr	266

DOPADY AKTIVIT, JEJICHŽ ROZVOJ BÝVÁ SPOJOVÁN S GLOBALIZACÍ, NA PŮVODNÍ OBYVATELE SVĚTA (<i>Josef Novotný, Jiří Tomeš, David Festa</i>)	271
Afrika	273
Evropa	274
Asie	274
Jihovýchodní Asie a Austrálie	276
Mexiko, Střední a Jižní Amerika	278
Severní Amerika	284

**PŘÍKLADY, NÁMĚTY A OTÁZKY PRO CVIČENÍ, SEMINÁŘE
A ZPRACOVÁNÍ STUDENTSKÝCH PRACÍ**

(<i>David Festa, Jiří Tomeš, Josef Novotný, Hana Horáková-Novotná, Livia Šavelková</i>)	285
A) <i>Původní obyvatelé, globalizace a sociální hnutí</i>	
Geneticky modifikované plodiny – Asociace farmářů Karnátačky a Monsanto	286
Těžba ropy a Ogoniové v deltě Nigeru	288
Práva původních obyvatel světa	290
Křováci	292
Internátní školy pro původní obyvatele Severní Ameriky a Austrálie	294
Novodobé formy rasismu	296
Problémy postkolonie: budování národního státu v Nové Jižní Africe	298
Seminolové kupují Hard Rock Café	300
Politika a společnost: náboženství, čarodějnictví a magie	301
B) <i>Problémy rozvoje – globalizace a chudé země</i>	
Stavby přehrad	302
Nové trendy v mezinárodní dělbě práce	304
HIV/AIDS	306
Sociální a ekonomické nerovnosti	308
Internet a rozvoj	310
Lidská práva a ekonomický rozvoj	312
Mezinárodní obchod	314
Globalizace a chudé země	316
Temný kontinent: reprezentace a stereotypy o Africe	318
Problémy transformace postkolonie a postkomunismu: korupce a klientelismus	320
C) <i>Současné války a ozbrojené konflikty</i>	
Bosna a Hercegovina – etnické čistky – tragédie Srebrenice	322
Kosovo – masové vyhánění Albánců – zásah OSN – nový stát?	324
Rwanda – genocida / politicida současnosti	326
OSN – záruka míru?	328
Irák – ropa a svoboda – geopolitický konflikt par excellence	330
Konflikty a životní prostředí (podmínky)	332
Čečensko – tolerovaná genocida – země, kterou svět odepsal	334
Krvavé diamanty – konflikt v Sierra Leone a Libérii	336
O autorech	339
Seznam vyobrazených map	341
Seznam zkratk použitých v textech	342
Rejstřík	345